

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Oulaisten kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

vs. hallintojohtaja Riikka Moilanen 044 479 3201

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

kaupunginhallitus 21.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Lakiuudistukset eivät poista alueellisia eroja (mm. pitkät etäisyydet, harva asutus), jolloin lähipalveluilla on tärkeä rooli. Alustavien suunnitelmien mukaan Pohjois-Pohjanmaa tullaan jakamaan kuuteen alueeseen, joista löytyy ikärakenteessa ja asukasmäärissä suuria eroja. Palveluverkon tulee vastata mahdollisimman kattavasti maakunnan väestön palvelutarvetta. Palveluverkkoa voidaan täydentää esim. etäpalveluilla ja digitalisaatiota hyödyntämällä.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Uudistuksen yksi tärkeimmistä asioista tulee olla kansalaisten yhdenvertainen kohtelu myös pitkien etäisyyksien maakunnissa. Kansalaisten turvallisuuden näkökulmasta pelastustoimen, sote-palveluiden ja ensihoitopalveluiden yhtenäiset palveluketjut voidaan nähdä myönteisenä muutoksena. Yhden toimijan mallilla on mahdollisuus parantaa palvelujen saavutettavuutta ja saavuttaa kustannustehokkuutta. Oulaisten kaupungilla on huoli palveluiden mahdollisesta keskittämisestä, jolloin nykyinen palveluverkko harvenisi merkittävästi.

Maakuntien rahoitus valtiolta tulee olemaan yleiskatteellista. Tästä syystä on tärkeää, että maakunta varaa pelastustoimen toiminnalle riittävät resurssit sote-palveluiden rinnalla. Lisäksi pelastustoimen palveluissa tulee huomioida sopimuspalokuntien tärkeä rooli erityisesti harvaanasutuilla alueilla. Tästä syystä sopimuspalokunnat tulee ottaa uudistetussakin mallissa kumppaniksi eikä niiden asemaa saa heikentää uudistuksen yhteydessä.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kansalaisten vaikutusmahdollisuudet toteutuvat demokratian näkökulmasta hyvin, koska kansalaisilla on suora vaikuttamismahdollisuus maakuntavaaleissa ja osallisuus on huomioitu lakiluonnoksissa kiitettävällä tavalla. Toimeenpanossa on kuitenkin huomioitava, että uuden hallinnon tason perustaminen edellyttää kansalaisten mielenkiinnon herättämistä myös demokratian näkökulmasta. Kunta on ollut sote-palveluiden järjestäjänä paikallinen ja toimijana lähellä kuntalaista. Maakuntataso voidaan kokea ainakin alkuvaiheessa etääksi. Huolestuttavaa on myös se, että jokainen kunta ei välttämättä saa edustajaansa maakunnan päätöksentekoeleimiin. Tästä syystä Oulaisten kaupunki esittää, että maakunta jaettaisiin sisäisiin vaalipiireihin.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Lakiuudistuksella perustetaan sote-maakunnaat, joilla on alueellaan itsehallinto. Kuitenkin lakiluonnoksen mukaan ministeriöiden ohjaus tulee olemaan erityisen vahva (esim. vuosittaiset tavoitteet, rahoitus, investoinnit). Tämä ei kaikilta osin vastaa itsehallinnollisia tavoitteita. Kunnissa tämä perustuu perustuslain mukaan kunnan asukkaiden itsehallintoon, jolloin asukkaiden valitsema valtuusto päättää kunnan toiminnasta, taloudesta ja pitkänaikavälin strategiasta. Tähän verrattuna maakuntavaltuustolla ei ole kuntiin verrattavaa itsehallintoa.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

ei kantaa

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

§ 12 ja § 12 a

Sote-järjestämislain 12§ 2. mom 3. kohdan mukaan sote-maakunta ei saisi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta Terveydenhuoltolain 50§:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanotto toimintaa. Lain perustelumuistion mukaan ympärivuorokautisen päivystyksen palveluita ei siis saisi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta. Edelleen perustelumuistion mukaan ympärivuorokautisen päivystyksen järjestäminen edellyttää suuria investointeja ja tehtävät ovat vahvasti sidoksissa sote-maakunnan valmiuteen ja varautumiseen liittyviin tehtäviin, minkä vuoksi ympärivuorokautista päivystystä ei ole mahdollista ulkoistaa.

Sote-järjestämislain 12§ mukaista rajoitetta voidaan pitää esitettyssä muodossa epätarkoituksenmukaisen tiukkana ja ko. muodossa lain 12§ voi vaarantaa riittävän kattavan

ympäri vuorokautisen päivystyksen tarjoamisen mm. tulevassa Pohjois-Pohjanmaan sote-maakunnassa. Perusterveydenhuollon lääkierien resurssipulan vuoksi Oulaskankaan yhteispäivystyksessä (Terveys huoltolain 50§ 3. momentin mukainen yo-sairaanhoidopiirin oikeus ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti yhteispäivystävää yksikköä sairaaloidensa yhteydessä) yleislääketieteen erikoisala osana usean erikoisalan toimivaa yhteispäivystystä on määräaikaaisesti kilpailutettu ja ulkoistettu. Samoin Raahen perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys (Terveys huoltolain 50§ 5. mom mukainen STM:n poikkeusluvalla toimiva ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys) on ulkoistettu. Mikäli em. ympärivuorokautiset päivystykset pitäisi kyetä hoitamaan virkalääkärivoimin mahdollisesti ainoastaan sote-järjestämis lain 12a§ mukaisen vuokratyövoiman tukemana, voisi resurssipula johtaa epätarkoituksen mukaiseen päivystystoiminnan alasajoon ja päivystystoimintojen keskittymiseen sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden vaarantumiseen.

Usean erikoisalan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ulkoistaminen kokonaisuudessaan ei ole tarkoituksenmukaista ja tuolloin sote-maakunnan järjestäjän kyvykkyys ja kyky suoriutua valmiuteen ja varautumiseen liittyvistä tehtävistä voisi vaarantua. Sen sijaan yksittäisen erikoisalan ulkoistaminen osana yhteispäivystystä tai ympärivuorokautisen STM:n poikkeusluvan turvin toimivan perusterveydenhuollon päivystyksen ulkoistamisen tulisi olla mahdollista, mikäli päivystystä ei kyetä organisoimaan virkatyönä mahdollisen vuokratyövoiman tukemana. Sote-järjestämis lain 12§ 2. mom 3. kohta pitäisi muuttaa kielloksi hankkia ja ulkoistaa yksityiseltä palveluntuottajalta terveydenhuoltolain 50 § 3. ja 4. mom mukaisia ympärivuorokautisia yhteispäivystyksiä kokonaisuudessaan.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis laista.

Sote-maakunnan riskinä on jo meneillään olevien ja tulevien vuosien suuri investointitarve, joka tulisi rahoittaa pitkäaikaisin lainoin annetun lainanottovaltuuden rajoissa. Pohjois-Pohjanmaalla tulevaisuuden sairaalahanke ja sosiaali- ja terveystalujen perusrakennus- ja korjausvelka on suuri. Investointisuunnitelmassa tulisi huomioida maakunnalliset erityispiirteet ja tavoite perustalujen vahvistamiseen ja siihen tarvittavaan joko fyysiseen tai sähköiseen infraan.

Sote-maakuntien toiminnan rahoittaa valtio. Tästä syystä Oulaisten kaupunki pitää perusteluna, että toimintaa myös ohjataan valtion toimesta. Valtion rooli korostuu toiminnan, talouden, investointien sekä ennusteiden seurannassa. Oulaisten kaupunki pitää tärkeänä, että valtio tarkastelee koko Suomea tasapuolisesti, huomioi harvaanasuttujen ja pitkien etäisyyksien alueiden olosuhteet. On kuitenkin huomioitava, että lakiuudistuksen tavoitteena on itsehallinnolliset sote-maakunnat, jolloin valtionohjauksesta tulee muuttua tulevaisuudessa tämän suuntaiseksi.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämis laista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Valmiiksi koulutettuja sekä varusteltuja ja yksityiskohdiltaan mm. suorituskyvyn kannalta ennalta määriteltäviä vähintään pelastusjoukkueen kokoisia kokoonpanoja ammattikoulutetusta henkilöstöstä, joka on harjaantunut yhteistyöhön. Erityisresursseja voisi olla:

- Tulvan torjuntaan tarvittavia suurtehopumppuja ja muuta erikoiskalustoa henkilöstöineen.
- Maastopalojen torjuntaan koulutettu ja varustettu joukkue.
- Rauniopelastamiseen erikoiskoulutettu joukkue.
- Vaativiin vaarallisten aineiden (öljy- ja kemikaalivahingot, ydinvoimalaonnettomuudet) onnettomuuksien torjuntaan varustetut ja koulutetut muodostelmat (esimerkiksi kolmen ”ydinvoimalapelastuslaitoksen” yhteinen pelastusjoukkue).

Oleellista näissä on, että ne suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kaikkien maakuntien pelastuslaitosten kanssa ja näihin on saatava erillisrahoitus valtiolta, eikä niin että niitä rahoitetaan maakuntien pelastuslaitosten normaalien toimintamenojen piiristä. Kysessä on kansainvälisestä toiminnasta, josta valtion on vastattava.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Asiasta on sovittava laajasti kaikkien maakuntien mahdollisuudet kartoittamalla yhteistyössä maakuntien pelastuslaitosten kanssa. Keskittäminen vain harvoin maakuntiin kuormittaa liikaa näitä maakuntia. Toiminta on perusteltua hajauttaa mahdollisimman laajalle maakuntajoukolle. Kyse on erikoisosaamisesta ja kansainvälisen avun antamiseen sekä vastaanottamiseen on oltava kykyä kaikilla maakunnilla. Etenkin ilmastonmuutos aiheuttaa vielä arvaamattomia riskejä, joihin pitää olla kykyä kaikilla pelastuslaitoksilla.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6 § Pelastustoimen palvelutasopäätös

Maakunnalle on ehdottomasti säädettävä velvollisuus kuulla palvelutasopäätöksen valmistelussa alueensa kuntia. Nykylainsäädännössä on alueen pelastustoimella vastaava velvollisuus. Perustelu: Pelastuslaitos on moniviranomaisyhteistyönsä kautta merkittävä turvallisuustoimija alueen kunnille. Monissa kunnissa pelastuslaitos on ainoa turvallisuusviranomainen, jolla on kunnassa tukikohtansa, eli paloasema. Pelastustoimen palvelutasolla on suora vaikutus kuntalaisten, kunnan ja kunnassa toimivien yritysten turvallisuuteen. Yrityksillä pelastustoimen palvelutaso voi olla oleellisestikin vaikuttava tekijä investointipäätöksiin.

7 §, 8 §, 10 § ja 11 §

Valtion vahvalta vaikuttava ohjaus on ristiriidassa maakunnan itsehallinnollisen aseman kanssa. Säädöksissä on tarkemmin rajattava mitä ao. pykälissä tarkoitettu ohjaus käytännössä tarkoittaa maakunnan pelastustoimessa ja siten maakunnan itsehallinnollisessa oikeudessa päättää alueensa pelastustoimesta. Nyt vaikuttaa siltä, että maakunnalle ei ole tulossa tosiallista itsehallintoa pelastustoimen osalta erittäin vahvan ja myös moniportaiselta vaikuttavan ohjaus- ja neuvottelumekanismien myötä.

9 § Pelastustoimen neuvottelukunta

Nyt esitetyn mukaan neuvottelukunta näyttäytyy enemmän valtion ja sisäministeriön yhtenä ohjausvälineenä, eikä varsinaisena pelastustointia koskevana avoimen vuoropuhelun foorumina. Neuvottelukunnan tehtäväksi on säädettävä asiakaspalautteisiin, palvelutasopalautteisiin viittaavia kohtia, yksilöimättä niitä tässä tämän tarkemmin. Neuvottelukunnassa on ehdottomasti oltava edustettuna hyvinkin vahvasti kuntakenttä suoraan eri maakuntien kunnista nimettyinä edustajina varajäsenineen. Lisäksi on harkittava elinkeinoelämän edustajien kuulemistä neuvottelukunnan työssä.

14 § Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio (sekä pykälät 17, 18 ja 19)

Aluehallintoviraston rooli näyttäytyy hyvin päällekkäisenä suhteessa sisäministeriön vahvaan ohjausmekanismiin. Esitämme että harkittaisiin kaksiportaista ohjaus- ja johtamisjärjestelmää jossa sisäministeriö ohjaa suoraan maakuntien pelastuslaitoksia ja ne raportoivat suoraan sisäministeriölle. Aluehallintovirastoille voidaan keskittää pelastustointia koskeva laillisuusvalvonta.

7, 8, 13, 14 ja 16 §:t (mahdollisesti muissakin) todetaan että "sisäministeriön (tai valtioneuvoston) asetuksella voidaan säätää tarkemmin...". Tämä optio on syytä muuttaa pakottavampaa muotoon että "sisäministeriön (tai valtioneuvoston) asetuksella säädetään tarkemmin...". Nykykäytäntö, jossa on olemassa paljon erilaisia sisäministeriön ohjeita, ei juridisesta näkökulmasta ole riittävän vankka perusta pelastustoimen tai sen yksityiskohtien ohjaamiselle. Tämä on jo johtanut tulkinallisiin kysymyksiin, joita ohjeiden pohjalta eri viranomaistahojen kesken tulkitaan eri tavoin ja erilaisia näkemyksiä arvioidaan eri oikeusasteissa.

Ei pykälää: Pelastustoimen järjestämissä on säädettävä maakunnan pelastuslaitokselle velvollisuus tukea alueensa kuntia ja kuntayhtymiä niiden valmiussuunnittelussa ja varautumisessa.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei pääosin

40. Voimaantulon 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

ei kantaa

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

-

44. Voimaantulon pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

4 luku

Irtain omaisuus tulee korvata täysimääräisesti. Kompensoitaviin kustannuksiin on luettava perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla kunnilta siirtyvä irtain omaisuus ja kuntayhtymien peruspääomaosuudet täysimääräisesti.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaantulolaista.

Oulaisten kaupunki pitää tärkeänä, että sote-uudistus etenisi vihdoinkin toteuttamisvaiheeseen. Aikataulu on lakiehdotuksissa kriittinen ja joiltakin osin sitä voidaan pitää epärealistisena.

Näkemyksemme mukaan palkkaharmonisoinnista aiheutuvia kuluja ei ole arvioitu riittävällä tasolla.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä pääosin

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Sote-maakuntauudistuksen lakiluonnoksissa (sote-maakuntalaki, sote-järjestämislaki, pelastustoimen järjestämislaki, sote-rakennelaki, sote-maakuntien rahoituslaki) vahva valtion ohjaus nousee esille useissa pykälissä. Valtion ohjaus on perusteltua valtion rahoittajaroolin näkökulmasta.

Valtion ohjausta toteuttaa käytännössä eri ministeriöt (valtionvarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö). Ohjauksen tulisi olla yhteneväistä ja yksiselitteistä. Ohjauksen monikanavaisuuden ja erisuuntaisuuden lisäksi riskinä on eri sote-maakuntien alueellisten ja

sisäisten erojen tunnistaminen. Ministeriön ohjauksen tulisi keskittyä sote-maakunnan palvelutarpeiden tunnistamisen lisäksi strategiaan painopisteisiin ja rahoituksen riittävyyden realistiseen arviointiin. Ohjauksen perusteella sote-maakunnilla tulisi olla tosiasialliset mahdollisuudet toteuttaa järjestämistehtävää

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Julkinen talous on uudistuksen jälkeen kunta-, sote-maakunta- ja valtiontalouden muodostama kokonaisuus, jossa yhteen osaan tehdyt muutokset heijastuvat muihin toimijoihin. Valitettavasti kuntatalouden tarkastelu on ollut toissijainen valmistelun yhteydessä ja sote-maakuntien kustannukset katetaan käytännössä täysin leikkaamalla kuntataloutta. Kuntien rahoituksen muuttuessa vaarana on, että kuntien suhteellinen velkaantuminen kasvaa ja se heikentää pidemmällä aikavälillä kuntien rahoitusasemaa ja lisää kuntien riskisyyttä rahoitusmarkkinoilla

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävinä?

kyllä

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Lakiluonnoksesta puuttuu maakuntaverot, jolla olisi merkittäviä vaikutuksia verotukseen ja maakuntien rahoitukseen.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Lakiluonnoksesta ei käy riittävän hyvin ilmi henkilöstön palkkaharmonisointiin liittyvää rahoitusta eikä sen aikataulua.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja

tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Yritysvaikutusten arvioinnissa todetaan, että sote-maakunnille siirtyvät sopimukset voivat joitakin osin johtaa sopimuksien irtisanomiseen tai jopa mitätöitymiseen. Arvioinnin mukaan tämä voi koskettaa erityisesti pienempiä palveluntuottajia/yrityksiä.

Oulaisten kaupunki pitää tätä suuntausta huolestuttavana ja toivoo lakiluonnoksien muuttamista näiltä osin. Lisäksi Oulaisten kaupunki pelkää, että hankinnat tulevat keskittymään nykyistä enemmän Hansel Oy:lle, joka vaikeuttaa mikro ja pk-yrityksien mahdollisuuksia osallistua ja menestyä sote-maakunnan hankinnoissa.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Oulaisten kaupunki pitää tärkeänä, että Suomeen rakennetaan yhtenäiset ja toimivat ICT-ratkaisut (ml. potilastietojärjestelmät maakuntatasolla). Tähän tarvitaan valtion vahvaa ohjausta ja mahdollisesti myös lainsäädöllisiä muutoksia.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

henkilöstösiirrot

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

POP-SOTE

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Kunnan ja sote-maakunnan välisen yhteistyön varmistamiseen ei lakiluonnoksessa ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Yhteistyö tulisi varmistaa laissa esimerkiksi säännöllisillä yhteistyöneuvotteluilla.

Oulaisten kaupunki korostaa yhteistyön merkitystä esimerkiksi terveydenedistämässä, jonka tuloksellisuus tulisi nähdä niin sote-maakuntien ja kuntien yhteisenä tavoitteena. Kahden toimijan mallin vaarana on, että hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen vastuujako on epäselvä eikä

toiminnalla saavuteta toivottuja tavoitteita. Suomalaisten ikääntyessä terveydenedistämällä on aiempaa tärkeämpi tehtävä.

Uudistuksen yhteydessä on turvattava sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden saatavuus. Oulaisten kaupunki haluaa kiinnittää huomiota erityisesti hoitohenkilöstön koulutukseen, joka tulee turvata kattavasti läpi Suomen. Oulaisissa toimivien oppilaitoksien asema tulee turvata ja niiden asemaa tulisi vahvistaa valtakunnallisesta näkökulmasta

Lisäksi Oulaisten kaupunki haluaa kiinnittää huomioita kuntien tulevaisuuteen niin toiminnallisesta kuin taloudellisesta näkökulmasta. Valitettavasti kuntatalouden tarkastelu on ollut toissijainen uudistuksen yhteydessä ja sote-maakuntien kustannukset katetaan käytännössä täysin leikkaamalla kuntataloutta.

Oulaisten kaupunki toivoo, että useiden vuosien valmistelu sote-uudistuksen osalta johtaisi tällä kertaa uuteen lainsäädäntöön ja niiden toimeenpanoon. Uudistusta ei ole vara enää odottaa.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Moilanen Riikka
Oulaisten kaupunki